

ЕКОНОМІЧНА КОМПАРАТИВІСТИКА ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТА РЕФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

© 2016 КЛІМЕНКО О. М.

УДК 330.341.2

Кліменко О. М. Економічна компаративістика як стратегічний засіб розвитку та реформування економіки України

Метою статті є аналіз можливості використання економічної компаративістики для остаточного формування національної соціально-економічної моделі розвитку та реформування економіки в Україні. Показано деякі методологічні підходи та обґрунтування застосування алгоритму комплексного порівняння конкретних економічних систем. Виділено й охарактеризовано основні структурні елементи стосовно конкретних економічних систем відповідно до поставленої цілі. Визначено основні економічні й соціальні показники, що характеризують деякі структурні елементи економічної системи. Конкретизовано найважливіші параметри та показники для порівняльного аналізу соціально-економічних систем вибраного типу. Подано схематичну характеристику проаналізованої за пропонованим алгоритмом соціально-економічної системи та продемонстровано можливість використання порівняльного аналізу на основі економічної компаративістики для успішного застосування результатів досліджень на практиці.

Ключові слова: економічна компаративістика, економічна система, комплексне порівняння економічних систем.

Бібл.: 9.

Кліменко Олена Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри політичної економії, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: Olena.Klimenko@hneu.net

УДК 330.341.2

Клименко Е. Н. Экономическая компаративистика как стратегический способ развития и реформирования экономики Украины

Целью статьи является анализ возможности использования экономической компаративистики для окончательного формирования национальной социально-экономической модели развития и реформирования экономики Украины. Показаны некоторые методологические подходы и обоснования применения алгоритма комплексного сравнения конкретных экономических систем. Выделены и охарактеризованы основные структурные элементы, касающиеся конкретных экономических систем, в соответствии с поставленной целью. Определены основные экономические и социальные показатели, характеризующие некоторые структурные элементы экономической системы. Конкретизированы важнейшие параметры и показатели для сравнительного анализа социально-экономических систем выбранного типа. Представлена схематическая характеристика проанализированной по предлагаемому алгоритму социально-экономической системы и продемонстрирована возможность использования экономической компаративистики для успешного использования результатов исследования в практике.

Ключевые слова: экономическая компаративистика, экономическая система, комплексное сравнение экономических систем.

Библ.: 9.

Клименко Елена Николаевна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры политической экономики, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: Olena.Klimenko@hneu.net

UDC 330.341.2

Klimenko O. M. Economic Comparativistics as a Strategic Way of Developing and Reforming the Ukraine's Economy

The article is aimed at analyzing the possibility of using economic comparativistics for the final formation of the national socio-economic model of developing and economic reforming of economy in Ukraine. Several methodological approaches together with substantiation of application of the algorithm for comparing specific economic systems have been provided. The main structural elements relating to specific economic systems have been allocated and characterized in accordance with the purpose set. The main economic and social indicators characterizing some of the structural elements of economic system have been determined. The critical parameters and indicators for comparative analysis of the socio-economic systems of the selected type have been specified. A conceptual characterization of the socio-economic system analyzed according to the proposed algorithm has been presented, ability to use economic comparativistics for the successful use of the research results in practice has been demonstrated.

Keywords: economic comparativistics, economic system, comprehensive comparison of economic systems.

Bibl.: 9.

Klimenko Olena M. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Political Economy, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: Olena.Klimenko@hneu.net

Активне реформування економіки України та необхідність подальшого ефективного розвитку потребує наявності стратегічних резервів для цього постійного процесу. Економічна компаративістика, або порівняльний аналіз соціально-економічних систем у просторі та часі, дозволяє виявити історичну цінність вибору країнами світу моделей розвитку своїх соціально-економічних систем та оцінити правильність вибору на прикладі країн з розвинутими економіками.

Актуальність теми даної статті ґрунтується на необхідності пошуку механізмів та резервів остаточного формування та подальшого розвитку національної соціально-економічної моделі.

У нашій країні економічна компаративістика, ця доволі цікава та сучасна сфера знань, залишається малодослідженою та маловизнаною. Вітчизняні вчені цікавилися цією наукою на початку 2000-х рр., але в основному цікавість зводилася до проблем, близьких до мирової економіки. Таких завдань, як, наприклад, виділяти параметри й показники порівняння економічних систем залежно від алгоритму дослідницького завдання, або застосовувати методи порівняльного аналізу економічних систем для визначення причин формування тих або інших розходжень у структурі, ефективності й розвитку конкретних економічних систем, вітчизняні вчені не ставили. Але останнього часу інтерес до економічної

компаративістики серед українських вчених поживався, з'явилися нові цікаві публікації [2].

В основному прикладну значущість економічної компаративістики досліджують зарубіжні автори. Однак важливість даної сфери для України все ж таки визначають американські вчені, які вже декілька років створюють на основі економічної компаративістики аналітичні обзори соціально-економічного стану вітчизняної економіки [9]. Зарубіжні ж вчені ставлять проблему становлення національної соціально-економічної моделі для своїх країн [4] або для країн «третього світу» [8].

Метою статті є аналіз можливості використання економічної компаративістики для остаточного формування національної соціально-економічної моделі розвитку та реформування економіки в Україні.

Дослідження національних економік, що існують у рамках різних суспільних систем, подібностей і розходжень між ними, проводяться досить давно. Але в основному акцент у цих дослідженнях ставився на опис різних видів економік і порівняння їх за деяким, досить довільним, набором статистичних параметрів [1]. Однак важливішим здається зіставлення типів економічних систем, які існують або існували колись, та вплив на економічні процеси й функціонування національних економік, а також розуміння різних економічних систем як конкретних стадій розвитку економічного типу суспільних відносин.

Порівняльний аналіз, що проводиться з такою метою, передбачає виділення та зіставлення структурних елементів економічних систем і створення чітких соціально-економічних критеріїв. Тоді цей аналіз дозволить глибше зрозуміти як особливості національних економічних систем, так і закономірності процесів глобалізації світового господарства в цілому.

Економічна компаративістика критично використовує досягнення різних теоретичних шкіл, існуючі проблеми, аналіз неокейнсіанських, інституціональних і неоінституціональних, неомарксистських економічних систем. Ці теоретичні й методологічні підходи відповідно розширюють і сфери дослідження, орієнтуючи на пошук додаткової фактичної бази для порівняльного аналізу.

Порівняльне дослідження економічних систем включає алгоритм комплексного порівняння економічних систем, що складається з трьох рівнів. *Перший рівень* – це теоретичний погляд на економічні системи, *другий* – розгляд нині функціонуючих економічних систем, *третій* – пошук зв'язків і розходжень між моделями та їх практичним втіленням [4; 5]. Такий підхід дозволяє розширити поняття про соціально-політичні процеси й механізми дії різних економічних систем у сучасному суспільстві, отримати історичний досвід розвинутих країн, систематизувати знання про сутність економічних систем різних типів країн. Слід сказати, що економічна компаративістика використовує порівняльний аналіз у сполученні з традиційними методами дослідження й новими методологічними орієнтирами, що з'явилися в останні десятиліття в економічній методології – неопозитивізм, попперіанство, постпозитивізм, модернізм, риторична концепція тощо [6].

Прикладне значення для висновків порівняльного аналізу може мати метод, орієнтований на чотири підходи: формаційний, цивілізаційний, світо-системний та теорія постіндустріального суспільства. При *формаційному підході* порівняння суспільств відбувається в часі. Цей підхід був основним протягом ХХ сторіччя, але в наші дні практичне не використовується через руйнування соціалізму, адже він заснований на теорії К. Маркса, яка припускає наявність таких суспільно-економічних формацій, як первіснообщинної, рабовласницької, феодалної, капіталістичної й комуністичної. Головним у них є спосіб виробництва й характер відносин власності. У зв'язку з цим основою суспільства вважається виробництво матеріальних благ, необхідних для існування суспільства та його подальшого вдосконалювання. При цьому розвиток способів виробництва розглядають як історію розвитку суспільства. Поряд із цим визнають процес послідовної зміни однієї формації іншою, від нижчої до вищої.

До недоліків формаційного підходу звичайно відносять спрощений розподіл структури суспільства на продуктивні чинності, виробничі відносини й надбудову; недооцінку ролі людського фактора; спрощену структуру; застосованість його тільки до одного обмеженого, хоча й дуже важливого, регіону – Західної Європи та включення азійського та інших суспільств [7].

Цивілізаційний підхід порівнює суспільства у просторі. Він використовувався вченими як основний протягом останніх десятиліть ХХ ст. і у ХХІ ст. після краху соціалізму. Цей підхід визначає цивілізацію ХХІ століття як принципово єдину. Однак загострення протиріч між західним і мусульманським світами значно послабило аргументи прихильників цивілізаційного підходу.

Взагалі, цивілізаційний підхід має прикладну цінність та підтвердження практикою. Його ще іменують *комплексно-матеріалістичним підходом*, де визначальним початком є матеріальне виробництво, способи господарювання й породжені їм відносини. У цій концепції не тільки відбите різноманіття матеріального світу, але й виявлено закономірності феноменального розвитку ряду суспільств. Вони дозволили, зокрема, деяким західноєвропейським країнам не тільки перетворити свої суспільства, але й створили їм можливості керування долями інших народів.

Поряд із цим, у цивілізаційній теорії простежується ряд недоліків: крайня невизначеність і розпливчастість поняття «цивілізація»; прив'язка критеріїв цивілізації до феноменів світової релігії, менталітету й ін.; зниження пріоритетності економічних відносин, які розчиняються в загальній сукупності критеріїв і цінностей; відірваність від реалій сучасного життя. Зростання і розвиток цивілізацій не визначається розвитком НТП і нагромадженням матеріальних благ, що є одним з головних факторів розвитку більшості сучасних країн; незавершений характер історичного досвіду цивілізації [7, с. 26–31].

Одночасно з процесом глобалізації почалося формування *світо-системного підходу* до порівняльного аналізу економічних систем. Згідно з цим підходом світо-система має два підтипи: світові імперії та світо-економіки. У світових імперіях поділ праці складається

між суспільствами, а у світо-економіках політична система складається з безлічі держав, що конкурують та співпрацюють між собою в рамках міждержавної системи.

Світо-система складається з ядра, периферії й напівпериферії. Ядро – це зона, що одержує прибуток і виконує роль центра. Периферія являє собою зону, що втрачає прибуток. Полупериферія займає проміжне положення. Ядро відіграє активну роль, периферія – пасивну, її розвиток цілком залежить від центра, відображаючи в собі класові протиріччя й конфлікти.

Прикладний характер даного підходу теж має практичне підтвердження. Протягом останніх століть сформувалася й успішно функціонує західна світо-система. Починаючи з XVI ст., ядром вступали Голландія, Великобританія, США. До периферії в різний час відносилися Туреччина, Індія, Китай, Японія та інші країни. У наші дні прикладом світо-системи може служити Європейський Союз.

Світо-системний підхід має концептуальні недоліки, які зводять до нуля можливість проводити порівняльний аналіз соціально-економічних систем і моделей, за якими розвиваються країни: недостатнє обґрунтування критеріїв світо-системи; однолінійну еволюцію, що ігнорує можливості ендегенного розвитку країн; пріоритетність взаємодії між суспільствами при недооцінці їхньої внутрішньої специфіки; орієнтацію на узагальнення, що стосується світу в цілому тощо [7, с. 44–63].

З огляду на ці результати й наслідки, а також беручи до уваги зростаючі протиріччя між західними та мусульманськими країнами, особливо актуальність здобуває *теорія постіндустріального суспільства*.

Теорія постіндустріального суспільства тісно пов'язана з формаційним підходом, але має велику множину методологічних відмінностей. Тому не можна думати, що теорія постіндустріального суспільства сформувалася на базі формаційного підходу. При формаційному підході головним є спосіб виробництва й характер відносин власності, усі інші відносини мають другорядне значення. Теорія постіндустріального суспільства поряд з відносинами власності та засобом виробництва враховує культурні, релігійні, соціальні, політичні відносини тощо. Також у теорії постіндустріального суспільства теоретичні знання є не тільки пріоритетними, але й визначають ціннісну систему суспільства, і все більшою мірою джерелом вартості стають знання.

Теорія постіндустріального суспільства не тільки враховує зміни професійного складу робочої сили, але й передбачає розширення сфери послуг. Чим краще стан здоров'я працівників і вище їхній освітній ценз, тим і праця стає більше ефективною. Крім того, соціальний статус працівників при теорії постіндустріального суспільства встановлюється залежно від їх освітнього рівня [7].

Історично теорія постіндустріального суспільства виділяє три економічні системи – доіндустріальну, індустріальну та постіндустріальну. Ці системи не конфліктують між собою, еволюційним способом переходячи у вищу. Тому, власне, у різних країнах існують так звані «комплексні» економічні системи, коли різні типи еко-

номічних систем співіснують поруч. Соціальні структури теж змінюються, ускладнюються. Таким чином, якщо дотримуватися теорії постіндустріального суспільства, спрощено можна сказати, що різні соціально-економічні моделі формуються в країнах саме завдяки такому «комплексному» змінненню, що відбувається в кожному суспільстві, кожній соціально-економічній системі по-своєму.

Якщо взяти за основу порівняльного аналізу в економічній компаративістиці теорію постіндустріального суспільства, можна застосувати виявлення розходжень між суспільствами та їх аналіз по чотирьох найважливіших параметрах.

Перший параметр – це *основний виробничий ресурс*, яким у доіндустріальному суспільстві виступає сировина; в індустріальному суспільстві – енергія; у постіндустріальному суспільстві – інформація.

Другий параметр – це *тип виробничої діяльності*, чим у доіндустріальному суспільстві є видобуток сировини; в індустріальному – виготовлення товарів та послуг; у постіндустріальному – послідовна обробка та надання послуг [5].

Третім параметром є *характер технологій*: у доіндустріальному суспільстві – трудомісткі технології; в індустріальному – капіталомісткі; у постіндустріальному – наукомісткі.

Четвертий параметр – *екологічна складова*. Відповідно до взаємодії з природою доіндустріальне суспільство визначають як суспільство, засноване на використанні природи; індустріальне суспільство – на взаємодії з перетвореною природою; постіндустріальне суспільство – на взаємодії з людьми та збереження довкілля.

Для глибокого дослідження типів економічних систем та їх впливу на економічні процеси й функціонування національних економік, а також для розуміння різних економічних систем як конкретних стадій розвитку економічного типу суспільних відносин, основні чотири параметри здаються досить громіздкими. Необхідно відібрати більш тонкі інструменти, які б відобразили повноту аналізу, що проводиться.

У рамках чотирьох вищезазначених параметрів більш дрібними та точними є такі признаки:

- ✦ головна сфера економіки;
- ✦ базовий принцип економіки;
- ✦ часова орієнтація народного господарства;
- ✦ ступінь диверсифікації економіки;
- ✦ фактор, що стримує розвиток економіки;
- ✦ ставлення до екології;
- ✦ кількість інноваційних проектів (у відсотках до всіх проектів);
- ✦ методологія суспільства;
- ✦ основна соціальна група;
- ✦ стратифікація населення;
- ✦ диференціація доходів населення;
- ✦ основні спеціальності працевлаштованих;
- ✦ основні спеціальності безробітних;
- ✦ новизна основних технологій;
- ✦ розвиток науки в країні;
- ✦ кількість учених серед населення країни (у відсотках до всього населення);

- ✦ кількість працевлаштованих з вищою освітою (у відсотках до всього населення);
- ✦ кількість безробітних з вищою освітою;
- ✦ середній вік населення;
- ✦ середній вік працевлаштованих з вищою освітою;
- ✦ середній вік безробітних з вищою освітою;
- ✦ якісні характеристики охорони довкілля (складено автором на основі [1, 3; 4; 7; 9]).

Порівняльний аналіз буде більш продуктивним, якщо ввести до цих параметрів ще один, а саме – регіональний. Регіональний параметр служить тим індикатором, який дозволяє виділяти країни, найбільш цікаві за географічним і геополітичним положенням на мікро-, мезо- та макрорівнях, залежно від цілі дослідження [3].

Передній аналіз показує, що якщо вибрати декілька країн Західної Європи (мезорівень), то серед «переважно постіндустріальних» опиняться Великобританія, Голландія та певною мірою Німеччина. Можна помітити, що в цих країнах вирішальне значення мають інформація й знання, які є стратегічними ресурсами, а головною діючою особою стає компетентний професіонал. Найбільш затребувані комунікації – комп'ютерний зв'язок, а інформаційні технології породжують нову природу суспільства – гру між людьми. Стрімке зростання «індустрії знань» супроводжується одночасно звуженням матеріального виробництва. Фактором, що стримує розвиток економіки, є інформація й нагромадження знань, а пануючою групою стають власники інформації.

У постіндустріальних країнах найважливіше значення набуває якість життя, що вимірюється розвиненими послугами й різними зручностями у сфері охорони здоров'я, освіти й культури. Причому сфера послуг розвивалася поетапно. Тому вона складається з трьох рівнів: перший – транспортні та комунальні послуги, другий – торговельні, фінансові, страхові послуги, третій – послуги індустрії розваг і подорожей.

У результаті життя суспільства концентрується навколо двох його фундаментальних сфер – здоров'я та освіти. Послуги охорони здоров'я спрямовані на збільшення тривалості життя, а освіти – на створення нової інтелігенції. Соціальним осередком суспільства стає окреме співтовариство, метою якого є забезпечення соціальних рішень на рівні консенсусу. Особливе значення в постіндустріальному суспільстві набуває орієнтація на майбутнє й наукове передбачення.

ВИСНОВКИ

Економічна компаративістика – це молода наука теоретико-методологічного, історичного, прикладного складу. Сучасні умови існування українського суспільства потребують визначення нових засобів, що сприяють розвитку економіки та її реформуванню. Одне з основних завдань при цьому – остаточне формування національної соціально-економічної моделі України. Зіставлення типів економічних систем, причин і механізмів еволюції економічних систем, специфічних проблем порівняльного аналізу розвинутих економік та

економік, що розвиваються, і перехідних економічних систем – лише мала частка того, що можна застосовувати в економічній компаративістиці для прикладного порівняльного аналізу з корисним використанням у вирішенні першорядних проблем України.

Особливістю вживання економічної компаративістики в Україні є те, що наша країна має коригувати та реформувати свою модель соціально-економічного розвитку самостійно, але з використанням позитивного досвіду розвинутих постіндустріальних економік.

Таким чином, проблема, порушена в статті, має широкі можливості для прикладного аналізу та потребує подальшого розвинутого продовження досліджень. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Глобализация и социальная политика развитых стран. Сборник обзоров. М.: РАН, 2008. 280 с.
2. Гражевська Н. Еволюція теоретико-методологічних засад економічної компаративістики. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка*. Серія: Економіка. 2014. № 11. С. 18–22.
3. Капица Л. М., Шохина Л. И. Индикаторы мирового развития. М.: Изд. «Экономика. Право. Политика. Безопасность», 2005. 160 с.
4. Калганов А. И., Бузгалин А. В. Экономическая компаративистика: сравнительный анализ экономических систем. М.: ИНФРА-М, 2005. 166 с.
5. Колганов А. И., Бузгалин А. В. Экономическая компаративистика: учебник. М.: ИНФРА-М, 2011. 746 с.
6. Нуреев Р. М. Старая и новая экономическая компаративистика. Предмет и метод компаративистики. *Terra Economicus*. 2010. № 3, том 8. С. 143–155.
7. Роузфилд С. Сравнительная экономика стран мира. Культура, богатство и власть в XXI веке. М.: РОССПЭН, 2004. 432 с.
8. Kelley J., M. D. R. Evans. Economic development reduces tolerance for inequality: a comparative analysis of thirty nations/ ed. by M. Haller, R. Jowell, T. W. Smith // *The International Social Survey Programme, 1984–2009: Charting the Globe*. London; New York, 2009. P. 49–71.
9. Україна: огляд економіки. URL: http://publications.chamber.ua/2016/CP/Chamber_Country_Profile_2016_UA.pdf

REFERENCES

- Globalizatsiya i sotsialnaya politika razvitykh stran. Sbornik obzorov* [Globalization and social policy of the developed countries. A collection of reviews]. Moscow: RAN, 2008.
- Hrazhevskaya, N. "Evolutsiia teoretyko-metodologichnykh zasad ekonomichnoi komparatyvistyky" [Evolution of theoretical-methodological foundations of economic comparative]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. T. Shevchenka*. Seriya: Ekonomika, no. 11 (2014): 18-22.
- Kapitsa, L. M., and Shokhina, L. I. *Indikatory mirovogo razvitiya* [World development indicators]. Moscow: Ekonomika. Pravo. Politika. Bezopasnost, 2005.
- Kalaganov, A. I., and Buzgalin, A. V. *Ekonomicheskaya komparativistika: sravnitelnyy analiz ekonomicheskikh sistem* [Economic comparative studies: a comparative analysis of economic systems]. Moscow: INFRA-M, 2005.
- Kolganov, A. I., and Buzgalin, A. V. *Ekonomicheskaya komparativistika* [Economic comparative studies]. Moscow: INFRA-M, 2011.
- Kelley, J., and Evans, M. D. R. "Economic development reduces tolerance for inequality: a comparative analysis of thirty nations"

In *The International Social Survey Programme, 1984-2009: Charting the Globe*, 49-71. London; New York, 2009.

Nureyev, R. M. "Staraya i novaya ekonomicheskaya komparativistika. Predmet i metod komparativistiki" [Old and new economic comparative studies. The subject and method of comparative studies]. *Terra Economicus*. Vol. 8, no. 3 (2010): 143-155.

Rouzfild, S. *Sravnitel'naya ekonomika stran mira. Kultura, bogatstvo i vlast v XXI veke* [Comparative Economics of the world. Culture, wealth and power in the twenty-first century]. Moscow: ROSSPEN, 2004.

"Ukraina: ohliad ekonomiky" [Ukraine: economy overview]. http://publications.chamber.ua/2016/CP/Chamber_Country_Profile_2016_UA.pdf

УДК 347.211

РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ПАТЕНТУВАННЯ В МОДЕЛІ «ВІДКРИТИХ ІННОВАЦІЙ»

© 2016 ЖИЛІНСЬКА О. І.

УДК 347.211

Жилінська О. І. Розвиток інституту патентування в моделі «відкритих інновацій»

Мета статті полягає в розкритті гібридного збагачення економічних функцій інституту патентування у моделі «відкритих» інновацій. Показано відмінність економічних функцій інституту патентування на етапі його становлення – від стимулювання генераторів нових знань до господарського використання об'єктів промислової власності під час дії патентного захисту. Розкрито головний імператив моделі «закритих інновацій» – принцип методологічного індивідуалізму. Показано перехід до моделі «відкритих інновацій», в якій інститут патентування здобуває економічну функцію каталізатора технологічної співпраці в межах ліцензійних угод. У моделі «відкритих інновацій» сучасні транснаціональні корпорації реалізують технологічний трансфер у межах технологічних альянсів. Перспективи подальших досліджень полягають у виявленні напрямів трансформації інституційного середовища національної економіки задля реалізації моделі «відкритих інновацій».

Ключові слова: наукові та технічні знання, патентування, об'єкт промислової власності, наукоємна продукція, трансформаційні та транзакційні витрати, ліцензійна угода, технологічний трансфер, технологічний альянс.

Табл.: 3. Бібл.: 21.

Жилінська Оксана Іванівна – доктор економічних наук, доцент, завідувачка кафедри менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності, Київський національний університет ім. Т. Шевченка (вул. Володимирська, 60, Київ, 01601, Україна)

E-mail: zhylynska@ukr.net

УДК 347.211

Жилинская О. И. Развитие института патентования в модели «открытых инноваций»

Целью статьи является раскрытие гибридного обогащения экономических функций института патентирования в модели «открытых инноваций». Показано отличие экономических функций института патентирования на этапе его становления – от стимулирования генераторов новых знаний до хозяйственного использования объектов промышленной собственности во время действия патентной защиты. Раскрыт главный императив модели «закрываемых инноваций» – принцип методологического индивидуализма. Показан переход к модели «открытых инноваций», где институт патентирования приобретает экономическую функцию каталізатора технологического сотрудничества в рамках лицензионных соглашений. В модели «открытых инноваций» современные транснациональные корпорации реализуют технологический трансфер через технологические альянсы. Перспективы следующих исследований состоят в определении направлений трансформации институциональной среды национальной экономики в контексте реализации модели «открытых инноваций».

Ключевые слова: научные и технические знания, патентирование, объект промышленной собственности, наукоёмкая продукция, трансформационные и транзакционные издержки, лицензионное соглашение, технологический трансфер, технологический альянс.

Табл.: 3. Библ.: 21.

Жилинская Оксана Ивановна – доктор экономических наук, доцент, заведующая кафедрой менеджмента инновационной и инвестиционной деятельности, Киевский национальный университет им. Т. Шевченко (ул. Владимирская, 60, Киев, 01601, Украина)

E-mail: zhylynska@ukr.net

UDC 347.211

Zhylynska O. I. Developing the Institution of Patenting in Terms of the «Open Innovation» Model

The article is concerned with disclosure of the hybrid enrichment of the economic functions of the institution of patenting in terms of the open innovation model. The article displays the difference between the economic functions of the institution of patenting on its formation phase – from stimulating the generators of new knowledge to the economic use of industrial properties during the period of patent protection. The main imperative of the «closed innovation» model – the principle of methodological individualism – has been disclosed. The transition to the «open innovation» model, where the institution of patenting acquires the economic function of catalyst for technology cooperation in the context of licensing arrangements, has been displayed. In terms of the «open innovation» model the modern transnational corporations implement the technology transfer through the technology alliances. Prospects for further studies will be determining the directions of transformation of the institutional environment of the national economy in the context of implementing the «open innovation» model.

Keywords: scientific and technical knowledge, patenting, industrial property, knowledge-based production, transformation and transaction costs, license agreement, technology transfer, technology alliance.

Tbl.: 3. Bibl.: 21.

Zhylynska Oksana I. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Innovation and Investment Activity, Kyiv National University named after T. Shevchenko (60 Volodymyrska Str., Kyiv, 01601, Ukraine)

E-mail: zhylynska@ukr.net

Однією з найвизначніших інституційних інновацій в історії людства став інститут інтелектуальної власності. Він виник як соціальний феномен, але з поширенням ринкових відносин, системністю і масовістю індивідуальних інтелектуальних потреб та актуалізацією потреб підприємств у швидкій

індустріалізації на машинній основі, і здобув економічну функцію. Інститут інтелектуальної власності забезпечив уведення до господарського обігу нових знань і на ринках споживчих товарів, де здебільшого реалізувалася економічна функція авторського права у створенні ідеальних благ (передовсім літературних і мистецьких